

Wetstechnische informatie

Gegevens van de regeling

Overheidsorganisatie	gemeente Heusden
Officiële naam regeling	Beleids- en actieplan Recreatie en Toerisme gemeente Heusden 2004-2010
Citeertitel	Beleids- en actieplan Recreatie en Toerisme gemeente Heusden 2004-2010
Besloten door	gemeenteraad
Deze versie is geldig tot (als de vervaldatum is vastgesteld)	
Onderwerp	Cultuur en toerisme

Opmerkingen m.b.t. de regeling

Geen

Grondslagen

W.O.R.

Regelgeving die op deze regeling is gebaseerd (gedelegeerde regelgeving)

Geen

Overzicht van in de tekst verwerkte wijzigingen

Datum inwerking-treding	Terug-werkende kracht	Betreft	Ontstaansbron: datum ondertekening; bron bekendmaking	Inwerkingtreding: datum ondertekening; bron bekendmaking	Voorstel gemeenteraad
1-1-2005		nieuwe regeling	5-10-2004 De Scherper 14-10-2005	5-10-2004 De Scherper 14-10-2005	-

Beleids- en actieplan
recreatie en toerisme
gemeente heusden
2004 - 2010

INHOUD

SAMENVATTING	3
1. INLEIDING	4
1.1 Aanleiding	4
1.2 Werkwijze	5
1.3 Opzet van het rapport	5
2. RECREATIE EN TOERISME IN DE GEMEENTE HEUSDEN	5
2.1 Karakteristiek Heusden	5
2.2 Toeristisch-recreatieve voorzieningen	5
2.3 Samenwerking	8
2.4 Economisch effect	8
2.5 Sterke en zwakke punten	9
3. BELEIDSANALYSE	10
4. MARKTONTWIKKELINGEN	11
4.1 Algemene trends	11
4.2 Dagrecreatie	12
4.3 Verblijfsrecreatie	13
4.4 Economische ontwikkelingen	13
5. ONTWIKKELINGSVISIE	14
5.1 Inleiding	14
5.2 Doelstellingen	14
5.3 Doelgroepen	15
5.4 Ontwikkelingszones	16
5.5 Organisatie en samenwerking	17
6. ACTIEPLAN	18
6.1 Inleiding	18
6.2 Meerjarenprogramma	18
Bijlage 1	Uitwerking doelstellingen
Bijlage 2	Uitwerking maatregelen
Bijlage 3	Aanpak evaluatie en actualisering

SAMENVATTING

Recreatie en toerisme is een beleidsveld dat sterk in beweging is. Om van vele mogelijkheden die de gemeente Heusden in toeristisch-recreatief opzicht biedt optimaal te profiteren, in te spelen op beleids- en marktontwikkelingen en om het aanbod als totaal op elkaar afgestemd te laten ontwikkelen is beleid noodzakelijk. De gemeente wil met het 'beleids- en actieplan Recreatie en Toerisme gemeente Heusden 2004-2010' een aantal lijnen aangeven, waarlangs de gemeentelijke inzet zal plaatsvinden om te komen tot een goed functionerende toeristisch-recreatieve sector.

De gemeente Heusden zal in de periode 2004-2010 inzetten op het bereiken van de volgende doelen:

Het stimuleren van routegebonden vormen van recreatie;
Uitbreiding van de informatievoorziening en de promotionele activiteiten en verbetering van de samenwerking op dit terrein;
Samenwerking tussen verschillende betrokkenen binnen en buiten de gemeente Heusden;
Behoud en verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen;
Uitbreiding van de dagrecreatieve mogelijkheden;
Vergroting van en verscheidenheid in het verblijfsrecreatieve aanbod;
Recreatieve ontwikkeling van de Vesting Heusden waarbij de leefbaarheid en de cultuurhistorische (belevings)waarde van de vesting worden gegarandeerd en verder worden vergroot;
Waarborgen van de toegankelijkheid van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen, rekening houdend met de draagkracht van het gebied;
Het themapark Land van Ooit mogelijkheden tot uitbreiding bieden en meer inbedden in het toeristisch-recreatief product van de gemeente Heusden.

Hierbij zal de gemeente Heusden door het nemen van diverse maatregelen actief inzetten op de doelstellingen 1 tot en met 4. Deze doelen zijn dan ook de speerpunten van het toeristisch-recreatief beleid te noemen. Bij de doelstellingen 5 tot en met 9 speelt de gemeente met haar beleidstaak Recreatie en Toerisme veelal een faciliterende, adviserende en toetsende rol.

Door het stellen van deze doelen streeft de gemeente Heusden naar een:
kwalitatieve uitbouw voor de inwoners van de gemeente (verbreding);
verbetering van het economisch perspectief door:
het verlengen van de verblijfsduur van de toerist (waar mogelijk meerdaags);
het verhogen van de bestedingen door de toerist;
spreiding van recreatie en toerisme door de tijd en over de gemeente.

Het 'beleids- en actieplan Recreatie en Toerisme gemeente Heusden 2004-2010' geeft een uitgebreide uiteenzetting over waarom en hoe de hierboven genoemde doelstellingen en daarmee het streefbeeld te bereiken.

Inleiding

Aanleiding

Recreatie en toerisme is een beleidsveld dat sterk in beweging is. Er is steeds meer vraag naar vrijetijdsbesteding en steeds meer aanbieders proberen hier op in te spelen. Door in te spelen op de vraag worden bezoekers van buiten aangetrokken, met als gevolg toeristische bestedingen, daarmee inkomensvorming en groei van de werkgelegenheid. Tevens bevordert het aanbod van toeristisch-recreatieve voorzieningen de plaats als prettige leefomgeving. Als groene zone gelegen tussen stedelijke concentraties zal de toeristisch-recreatieve functie van het Heusdens gebied en omgeving als recreatieve bestemming steeds meer toenemen. Om

van de kansen optimaal te profiteren, in te spelen op beleids- en marktontwikkelingen en om het aanbod als totaal op elkaar afgestemd te laten ontwikkelen is beleid noodzakelijk. Om hier een goed onderbouwde en evenwichtige invulling aan te geven is dit beleids- en actieplan opgesteld. De gemeente wil met het beleidsplan Recreatie en Toerisme 2004-2010 een aantal lijnen aangeven, waarlangs de gemeentelijke inzet zal plaatsvinden om te komen tot een goed functionerende toeristisch-recreatieve sector.

Werkwijze

Voorafgaand aan het opstellen van dit plan heeft een interne evaluatie van de beleidsnota Recreatie en toerisme in de gemeente Heusden uit 1998 plaatsgevonden. Aan de hand van een inventarisatie van het huidige aanbod, trends en ontwikkelingen en aanpalend en overkoepelend beleid zijn aanbevelingen geformuleerd over hoe de komende jaren in te zetten op het beleidsveld Recreatie en Toerisme. Vervolgens heeft een bijeenkomst met belanghebbenden in de sector plaatsgevonden. Ervaringen, kritiek en opmerkingen met betrekking tot (de uitvoering van) het recreatie en toerisme beleid van de gemeente in de periode 1998-2004 zijn verzameld. Tevens is geïnventariseerd wat belanghebbenden op het gebied van recreatie en toerisme verwachten van de gemeente. Genoemde input heeft geleid tot het opstellen van een beleidsplan voor de periode 2004-2010. Bij het opstellen van de nota is afstemming gezocht met aanverwante beleidsvelden.

Opzet van het rapport

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de huidige stand van zaken van recreatie en toerisme in de gemeente. Besproken worden aanbod en gebruik van voorzieningen, organisatie, economisch effect en sterke en zwakke punten van het toeristisch-recreatief product. Hoofdstuk 3 gaat in op relevante beleidsnota's. Hoofdstuk 4 geeft een overzicht van de meest relevante marktontwikkelingen. Op basis van deze hoofdstukken wordt een ontwikkelingsvisie opgesteld in hoofdstuk 5 (bijlage 1 gaat hier uitgebreid op in). De visie wordt op haar beurt uitgewerkt in een (gemeentelijk) actieplan voor recreatie en toerisme (hoofdstuk 6). Dit hoofdstuk vormt een samenvatting van bijlage 2, waarin alle maatregelen uitvoerig worden beschreven. In bijlage 3 wordt de werkwijze tot het realiseren van voorliggende nota beschreven.

Recreatie en toerisme in de gemeente heusden

Karakteristiek Heusden

De gemeente Heusden is gelegen tussen het tamelijk grootschalig, stedelijk gebied van 's-Hertogenbosch in het oosten en het kleinschalig, stedelijk gebied van Waalwijk in het westen van de gemeente. Kaart 1 is een schets van de gemeente Heusden.

In het noorden en het zuiden wordt de gemeente begrensd door respectievelijk de (Bergsche) Maas en het gebied van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Het zuidelijk gebied van de gemeente maakt onderdeel uit van het zandgebied van het Brabants Massief, het noordelijk deel van de gemeente van het rivierengebied van de Maas. De gemeente Heusden maakt deel uit van het Waalboss-gebied. Tussen duinen en rivierengebied ligt het stedelijk gebied van Drunen, Nieuwkuijk, Vlijmen met de karakteristieke lintbebouwing van de Langstraat. Kenmerkend is de karakteristiek van het omvangrijk stelstel van dijken rondom de kernen. Mede vanwege bovenstaande heeft de gemeente een gevarieerd en afwisselend landschap.

Toeristisch-recreatieve voorzieningen

Vesting Heusden

De Vesting Heusden vormt met zijn vestingwerken, molens, oude havenfront, stratenpatroon en aanwezige bebouwing een cultuurhistorische en monumentale parel van landelijk niveau. Naar schatting komen hier jaarlijks 330.000 bezoekers. Een groot deel van het bezoek aan de vesting bestaat uit herhaalbezoek vanuit de gemeente en regio. Daarnaast wordt de vesting veel bezocht door groepen. De aanwezige galeries en kunsthandels genereren een eigen bezoekersstroom. Het bezoek concentreert zich vooral in de zomermaanden, wanneer het zeer druk kan zijn. In het voor- en naseizoen komt vooral het kunst en cultuur gerichte publiek.

Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen

Dit unieke natuurgebied ligt grotendeels binnen de gemeente Heusden en leent zich uitstekend voor routegebonden activiteiten als wandelen, fietsen, ATB-en en paardrijden. De aantrekkelijkheid van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen is gelegen in de hoge landschappelijke en natuurwaarden over een uitgestrekt gebied. Het jaarlijks aantal bezoeken ligt in de orde van 1.500.000. Over het algemeen vormen de zon- en feestdagen de drukke dagen. De drukste punten worden gevormd door de vijf horecapunten aan de rand van de duinen. Het drukste punt is nabij het cultuurhistorisch interessante gehucht Giersbergen. Een zeer aanzienlijk deel van de bezoekers is afkomstig uit de aangrenzende steden en dorpen.

Land van Ooit

Het Land van Ooit is een thematisch, dagrecreatief attractiepark, dat een duidelijke plaats verworven heeft op de Nederlandse markt. Het bezoekersaantal bedraagt ongeveer 320.000 per jaar. De belangrijkste doelgroepen zijn volwassenen met kinderen van 0-12 jaar en ouderen ouder dan 45 jaar. Zij verblijven gemiddeld ongeveer 5 uur in het park.

Overige dagrecreatieve voorzieningen

De dagrecreatieve voorzieningen (naast de Vesting Heusden, Land van Ooit en Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen) in de gemeente Heusden met een meer dan lokale uitstraling zijn: het Cultureel Centrum de Voorste Venne, de Emmamolen in Nieuwkuijk, streekmuseum 't Gouverneurshuis, openluchtzwembad Het Run, overdekt zwembad Die Heygrave, oeverrecreatie aan de (Bergsche) Maas en de jachthavens. Vanuit en naar Heusden vertrekken in het zomerseizoen diverse rondvaartboten. Ten oosten van de gemeente is het strandbad Engelermeer gelegen.

Op een lager schaalniveau is - met name voor de lokale bevolking - nog een aantal voorzieningen van belang die de recreatieve waarde van het gebied mede bepalen en ondersteunen. Genoemd worden:

- zwemwaterplas (zandafgraving) ten zuidwesten van Drunen¹;
- zwemwaterplas De Nieuwkuijkse Wiel²;
- roeivijver³ en natuurijsbaan, gelegen aan het Afwateringskanaal;
- overdekt zwembad Die Heygrave;

---

¹ Regelmatig wordt het zwemwater door de Provincie gecontroleerd op zwemwaterkwaliteit, hygiëne en veiligheid.

² Regelmatig wordt het zwemwater door de Provincie gecontroleerd op zwemwaterkwaliteit, hygiëne en veiligheid. Bij de Nieuwkuijkse Wiel is het vanuit de Europese Kaderrichtlijnen Water (KRW) zeer waarschijnlijk dat de zwemwaterfunctie op termijn moet verdwijnen. Vooruitlopend daarop is door de provincie en het waterschap het verzoek gedaan zo snel mogelijk de zwemwaterfunctie eraf te halen. Er is voor het gebied met name een natuurfunctie toebedacht.

³ In het kader van de ecologische hoofdstructuur en de waterdoelstellingen ontstaan in de omgeving van de Roeivijver beperkingen ten aanzien van recreatie en toerisme.

- visvijver De Haverkampen ten oosten van Vlijmen;
  - natuurisbaan Oude Haven ten noorden van Haarsteeg;
- vestinggracht Heusden;
wielerbaan/skeelercentrum De Heuvelen in Nieuwkuijk;
midgetgolfbaan Drunen.

Restaurants concentreren zich met name in de vesting en in het centrum van Drunen. In de gemeente is een aantal partycentra en een discotheek gevestigd. Ook rondom Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen zijn horecagelegenheden gevestigd.

Routenetwerken

De gemeente heeft landelijke en regionale routes voor wandelen en fietsen die een belangrijke rol spelen op het toeristisch vlak. De regio krijgt steeds meer het imago van fietsgebied. De gemeente wordt doorkruist dooreen tweetal landelijke fietsroutes. Tevens is een uitgebreid netwerk van bewegwijzerde regionale fietsroutes uitgezet. Hiervan doen vijf routes de gemeente Heusden aan. Daarnaast loopt door het gebied nog een aantal niet bewegwijzerde routes van ANWB, Heusdens Buro voor Toerisme, Zuidelijke Land en Tuinbouw Organisatie (ZLTO) afdeling Heusden, enzovoorts.

Het Heusdens Buro voor Toerisme, Regio VVV Noord-Oost Brabant en De Meierij, Natuurmonumenten en de Stichting LangeAfstandsWandelpaden (SLAW) hebben wandelroutes uitgezet die geheel of gedeeltelijk door de gemeente lopen. De wandelroutes zijn met name geconcentreerd in en om de vesting en in en om de duinen. In de duinen zijn tevens ruitersporen, vrije ruitergebieden, een menroute en een ATB-route aangegeven. Door Regio VVV Noord-Oost Brabant en De Meierij is een volledig bewegwijzerde regionale ruiterroute uitgezet, die ook door de gemeente Heusden loopt. Grensoverschrijdend is een toeristische vaargids ontwikkeld, waarin Heusden een plaats inneemt voor de diverse vaarlussen.

Evenementen

De evenementenkalender van de gemeente Heusden vermeldt behoorlijk veel 'evenementen', hoofdzakelijk 'evenementen' van lokale betekenis. Van een beperkt aantal evenementen kan gesteld worden dat zij een (beperkte) regionale uitstraling hebben. Daarnaast zijn er enige sportactiviteiten die een meer dan regionale uitstraling hebben. In het Land van Ooit vinden jaarlijks diverse evenementen plaats die specifiek gericht zijn op kinderen en ook een landelijke betekenis hebben.

Verblijfsrecreatieve mogelijkheden

In de gemeente zijn geen grootschalige voorzieningen voor verblijfsrecreatie aanwezig. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de verblijfsrecreatieve mogelijkheden:

Minicampings

In de gemeente zijn 9 minicampings aanwezig. Hier is plaats voor in totaal ca. 80 kampeermiddelen (met piekuitbreiding ca. 100 kampeermiddelen). Het merendeel hiervan ligt nabij de duinen en wel in en om Giersbergen (5).

Groepsaccommodaties

Het aantal groepsaccommodaties is 3 en omvat circa 150 slaapplekken.

Hoevelogies

Er is een locatie met hoevelogies. Het gaat om 24 overnachtingsplaatsen.

Camperplaatsen

Op de parkeerplaats bij Ravelijn de Wijkse Poort in Heusden-Vesting zijn twee camperplaatsen aanwezig.

Groepskamperen

Ook groepskamperen is een mogelijkheid. Ontheffingen kunnen verleend worden voor het kamperen door groepen met een sociale, culturele, educatieve of wetenschappelijke doelstelling. Momenteel vindt het groepskamperen met name plaats op het terrein bij de Roeivijver. Aldaar is het groepskamperen gelet op de aanwijzing als Ecologische Hoofdstructuur en vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water op termijn niet meer mogelijk.

Bed and Breakfast

In de gemeente Heusden zijn 8 bed and breakfast mogelijkheden, te weten in de Vesting (4), Nieuwkuijk (1), Vlijmen (1), Herpt (1) en Haarsteeg (1).

Hotels

In de gemeente zijn drie hotels: in de vesting (21 bedden), in Vlijmen (50 bedden) en in Drunen (30 bedden).

Havens

De havens in de Vesting spelen tevens een rol als verblijfsrecreatieve mogelijkheid. De eigenaren van boten overnachten regelmatig aan boord van de eigen thuishavens. Daarnaast worden de jachthavens en stadshaven gebruikt door passanten. De havens van W.S.V. Heusden (250 vaste ligplaatsen, 45 passantenplaatsen) bieden 120 aanlegplaatsen voor overnachtingen. Jachthaven De Wiel telt 110 ligplaatsen en 10 passantenplaatsen. Het aantal overnachtingen op de havens wordt geschat op ruim 8000 per jaar.

In 2002 is het totaal aantal overnachtingen in de gemeente Heusden geschat op 41.000. Verder wordt er (nog) op beperkte schaal (op ongeveer 15-20 percelen) gekampeerd in Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Hier geldt een uitsterfregeling.

Samenwerking

Een aantal instanties is betrokken bij de ontwikkeling van recreatie en toerisme in de gemeente Heusden, waaronder het Platform Recreatie en Toerisme gemeente Heusden, het Overlegplatform Vesting Heusden en het Heusdens Buro voor Toerisme. In de "Intergemeentelijke samenwerking regio 's-Hertogenbosch" heeft de gemeente Heusden voor de periode tot medio 2006 de coördinatie van het taakveld 'Recreatie en toerisme' op zich genomen. De gemeente Heusden participeert in de Vereniging Nederlandse Vestingsteden en het Overlegorgaan Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Het Heusdens Buro voor Toerisme en de gemeente Heusden nemen geen deel aan Regio VVV Noord-Oost Brabant en De Meierij.

Economisch effect

Gegevens over het economisch effect anno 2004 ontbreken. Daarom wordt hieronder een overzicht gegeven van gegevens, zoals vermeld in de beleidsnota Recreatie en Toerisme 1998. Stijgende uitgaven door de recreant/toerist en marktontwikkelingen (zie § 4) op landelijk en provinciaal niveau in acht nemend, mag verondersteld worden dat deze cijfers in de periode tot 2004 aanzienlijk gegroeid zijn.

Dagrecreatie

Het economisch effect van dagrecreatie komt voornamelijk voor rekening van bezoekers van het Land van Ooit, Vesting Heusden en Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. In de beleidsnota uit 1998 worden de jaarlijkse dagrecreatieve bestedingen voor deze drie voorzieningen geschat op 9,9 miljoen Euro.

Verblijfsrecreatie

De beleidsnota Recreatie en Toerisme 1998 spreekt over totale toeristisch-recreatieve bestedingen van verblijfsrecreanten van ongeveer 2,5 miljoen Euro per jaar. Groepsaccommodaties en hotels hebben hierin beide het grootste aandeel.

Werkgelegenheid

De beleidsnota Recreatie en Toerisme uit 1998 zegt het volgende over werkgelegenheid; 'De dagrecreatieve bestedingen in de gemeente Heusden zijn goed voor 218 mensjaren directe werkgelegenheid. Het directe werkgelegenheidseffect van de verblijfsrecreatieve bestedingen wordt berekend op 55 mensjaren.

In het algemeen kan worden gesteld dat één mensjaar directe werkgelegenheid goed is voor een indirecte werkgelegenheid van eveneens één mensjaar. Deze werkgelegenheid wordt gegenereerd bij toeleverende bedrijven en als gevolg van de bestedingen van de inkomsten uit recreatie en toerisme. De indirecte werkgelegenheid wordt grotendeels buiten de gemeente Heusden gegenereerd.

De totale (directe en indirecte werkgelegenheid) van recreatie en toerisme in de gemeente Heusden bedraagt bijna 550 mensjaren. Deze werkgelegenheid kan worden ondergebracht in 730 arbeidsplaatsen (als rekening wordt gehouden met parttime banen etc.)'.

Sterke en zwakke punten

Samenvattend kan voor recreatie en toerisme in de gemeente het volgende overzicht worden opgesteld van de belangrijkste sterke en zwakke punten.

Sterke punten

- + gevarieerd en aantrekkelijk landschap;
- + drie toeristische trekkers: Vesting, Land van Ooit en Nationaal Park;
- + cultuur(historie) in de dorpskernen;
- + water(sportmogelijkheden);
- + rondom Nationaal Park mogelijkheden voor extensief kamperen;
- + uitgebreid routenetwerk;
- + veelzijdig aanbod op diverse schaalniveaus en voor diverse doelgroepen;
- + omvangrijk sociaal-economisch effect van recreatie en toerisme;
- + groot aantal organisaties dat zich bezig houdt met recreatie en toerisme;
- + diverse samenwerkingsvormen en overlegstructuren;
- + hoogwaardig cultureel aanbod in Cultureel Centrum de Voorste Venne.

Zwakke punten

- hoge recreatiedruk op Loonse en Drunense Duinen tijdens weekends en feestdagen en in de vesting gedurende de vakantieperiode en zondagen;
- te weinig samenhang in het uitgebreide aanbod aan recreatieve voorzieningen (promotie, arrangementen en productontwikkeling);
- matige verblijfskwaliteit kernen Vlijmen en Drunen;
- er zijn betrekkelijk weinig verblijfsrecreatieve mogelijkheden;
- onvoldoende 'elkweervoorzieningen';
- openbaar vervoer ontsluiting vesting beperkt en duinen zeer marginaal;
- ontbreken van (lokale) kennis over de recreant en toerist;
- onduidelijk profiel, imago en boodschap in de toeristische marketing;

- het fietsroutenetwerk in de gemeente kent twee knelpunten, te weten de noord-zuid-verbinding, kruisend met de Maasroute, door het Groene Hart en de oost-west-verbinding kruisend met de provinciale weg.

3. Beleidsanalyse

Op het gebied van recreatie en toerisme is voor de gemeente Heusden een belangrijke (regionale) rol weggelegd. De grote hoeveelheid rapporten en nota's die over dit onderwerp geschreven zijn of die dit onderwerp aansnijden, vertonen inhoudelijk veel gelijkenis.

Rijksbeleid

Het rijksbeleid op het terrein van toerisme en recreatie heeft raakvlakken met diverse ministeries. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Voedselvoorziening (LNV) brengt haar recreatievisie als integraal onderdeel van de Agenda Vitaal Platteland (landbouwbeleid verbreden naar plattelandsbeleid).

Het toeristisch-recreatief actieprogramma van de ministeries van Economische Zaken (EZ) en LNV (2002) is gericht op het realiseren van de twee hoofddoelstellingen van het toeristisch-recreatief beleid: ten eerste het zorgdragen voor kwalitatief voldoende recreatiemogelijkheden voor alle Nederlanders en ten tweede het behoud en duurzame versterking van de concurrentiepositie van de toeristisch-recreatieve sector.

Het toeristisch beleid van EZ, zoals beschreven in de nota 'Ondernemen in toerisme' richt zich onder meer op verbetering van de bedrijfsvoering en samenwerking in de sector, verbetering van de toeristische infrastructuur en verbetering van de toeristische informatie en versterking van de promotie. Om de culturele waarden te behouden en waar nodig te beschermen is het beschermingsplan Belvédère (OC&W, LNV en VROM) ontwikkeld.

Het ministerie van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) heeft de Nota Ruimte opgesteld. In de nota zijn de uitgangspunten voor de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland vastgelegd. In de Nota Ruimte gaat het om inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. De nota heeft vier algemene doelen: versterken van de economie, krachtige steden en een vitaal platteland, waarborging van waardevolle groengebieden en veiligheid. Deze nota onderstreept het belang van meer landelijke en stedelijke vormen van recreatie en toerisme.

Waarschijnlijk gaat op 1 januari 2005 de intrekkingwet met betrekking tot de Wet op de Openluchtrecreatie (WOR) in. Het kampeerbeleid dient binnen een overgangstermijn van 4 jaar op lokaal of regionaal niveau geschreven te worden. Dit zal tevens leiden tot intrekking van de Verordening Openluchtrecreatie 1998 gemeente Heusden.

Provinciaal beleid

Het relevante provinciale beleid voor toerisme en recreatie bestaat uit het plan (Ont)spannend Brabant, waarin de provincie haar visie geeft op toeristische ontwikkelingen en daarnaast het ruimtelijk beleid, zoals vastgelegd in het Streekplan en de plannen voor de Revitalisering van het Landelijk gebied (Reconstructieplannen).

De doelstelling van de provincie op toeristisch-recreatief gebied kan omschreven worden als het leveren van een bijdrage aan het gezond houden van de hele sector en het aanbieden van verdere ontwikkelingskansen. Het streefbeeld is het bevorderen dat in Brabant zich een grote diversiteit aan toeristisch-recreatieve mogelijkheden kan ontwikkelen van hoge kwaliteit voor de eigen inwoner en voor de gast van buiten de provincie, die voortbouwt op specifieke gebiedskenmerken en die in balans is met economische, sociaal-culturele en ecologische belangen.

Regionale visie

Het Intergemeentelijk samenwerkingsverband regio 's Hertogenbosch (de gemeente Heusden trekt hier de kar) heeft een toeristisch-recreatieve visie op laten stellen. De visie kan als volgt omschreven worden: enerzijds het aanbieden van een samenhangend dagrecreatief product voor de eigen bevolking en voor die in de aangrenzende stedelijke gebieden en anderzijds

verdere ontwikkeling als bestemmingsgebied met het aantrekken van meer dag- en verblijfstoeristen naar de Meierij. Als strategie voor het gebied wordt gekozen voor:

- versterking van toerisme en recreatie in de stad 's Hertogenbosch;
- versterking van de positie van de dagattracties in de regio;
- verdere ontwikkeling van samenhangend beleid voor natuurgebieden;
- vergroting van de diversiteit en verbetering van het overige dagrecreatieve aanbod;
- versterking en uitbreiding van het aanbod van verblijfsrecreatie;
- behoud en uitbouw van het cultuurhistorisch erfgoed;
- organisatiestructuur: Meierijcommissie Recreatie en Toerisme en Regio VVV Noord-Oost Brabant en De Meierij.

In 2002 is het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen ingesteld. In dat kader is een Beheers- en inrichtingsplan Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen (BIP) vastgesteld. In dit plan staat beschreven dat het Nationaal Park, voor wat betreft de sector recreatie, is gericht op natuurgerichte recreatie. Op basis van de beschreven visie in het beheersplan zijn diverse projecten benoemd die uitvoering behoeven. Het ministerie van LNV stelt middelen beschikbaar ten behoeve van de uitvoering van de projecten uit het BIP. De gemeente Heusden is lid van het Overlegorgaan Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen.

Lokaal Beleid

Bij de toeristisch-recreatieve ontwikkeling van de gemeente Heusden worden de maatschappelijke- en marktpartijen als primair verantwoordelijk geacht.

De gemeentelijke regierol op het gebied van recreatie en toerisme kan worden omschreven als structurerend. De gemeente scheidt de randvoorwaarden, stimuleert partijen tot actie en samenwerking en onderhoudt de relaties.

Om de kaders aan te geven waarbinnen de gemeente Heusden mogelijkheden wil en kan bieden, heeft de gemeente Heusden een beleidsplan Recreatie en Toerisme opgesteld. Hierbij is onder andere rekening gehouden met de volgende aanverwante 'beleidsvelden':

- ruimtelijke ordening (Structuurvisie PLUS, bestemmingsplannen, water- en natuurwetgeving, monumenten en cultureel erfgoed, plattelandsvernieuwing, verkeer en vervoer, bebording, straatmeubilair, bewegwijzering);
- sport;
- natuur- en milieueducatie;
- kunst- en cultuur.

Met de aan deze en andere beleidsvelden gerelateerd kaders zal bij de uitvoering van het toeristisch-recreatief beleid uiteraard rekening worden gehouden.

4. Marktontwikkelingen

4.1 Algemene trends

De belangrijkste algemene landelijke trends met betrekking tot de sector recreatie en toerisme zijn de volgende:

Demografische ontwikkelingen:

- een toenemende vraag naar producten toegesneden op een ouder publiek als gevolg van de dubbele ontgroening en vergrijzing (meer senioren, minder twintigers). Ouderen blijven langer vitaal, waardoor hun recreatiepatroon actief/veelzijdig is;
- gezinsverdunding en individualisering: op grote schaal worden individuele keuzes gemaakt rond toeristisch-recreatieve activiteiten en het gebruik van de daarvoor benodigde voorzieningen. Het individu wil maatwerk en zelf zijn of haar product samenstellen.

Sociaal-economische ontwikkelingen:

- versnellen van de maatschappij: mensen willen de beschikbare tijd optimaal benutten. De trend is dat dit resulteert in een toenemende belangstelling voor het 'er even tussen uit zijn', 'onthaasten', 'het zoeken naar rust, ruimte, natuur en authenticiteit', bewust een tandje lager, vertragen. Ook kunnen mensen juist kiezen voor versnellende vormen van recreatie, die de behoefte aan nieuwe indrukken en snelle prikkels die men in korte tijd op kan doen bevredigen (versnellen). Consumenten zoeken een balans tussen versnellen en vertragen. De consument zapt steeds meer (en is op zoek naar meer diversiteit in het aanbod). Aanbieders in de recreatiesector zullen daarom steeds aansluiting moeten blijven zoeken bij het bredere en meer gevarieerde behoeft patroon van de consumenten en zullen moeten investeren in vernieuwing (trends worden immers steeds korter);
- economische recessie: de gevolgen van de economische achteruitgang zijn nog niet met gegevens te onderbouwen, maar in het algemeen wordt verwacht dat een slechtere economie gunstig is voor toerisme en recreatie in Nederland. Meer vakantiegangers besluiten om de vakantie in eigen land door te brengen. Maar zij besteden ook iets minder tijdens hun vakantie. Wat dagjes uit betreft, zullen de bestedingen naar verwachting wat lager uitvallen. Het precieze effect is moeilijk te voorspellen: enerzijds meer vakantiegangers, anderzijds lagere bestedingen;
- een groei van de mobiliteit van huishoudens leidt ertoe dat recreatievoorzieningen in sterke mate binnen bereik komen van huishoudens. Het autogebruik in de vrije tijd neemt nog steeds toe. Terwijl de hoeveelheid vrije tijd afneemt, stijgt de reistijd daarbinnen. We reizen langer voor recreatieactiviteiten, waardoor we minder tijd aan die activiteiten kunnen besteden.

Informatie- en communicatietechnologie:

- de consument maakt steeds vaker gebruik van ICT om dat toeristisch-recreatief wensenpakket samen te stellen, dat past bij zijn individuele eisen;
- de consument heeft behoefte aan een verbeterd en een compleet aanbod van informatie, alsook gebruiksvriendelijke toegankelijkheid van informatie.

Emotie-economie:

- een toenemende vraag naar kwaliteitsproducten, goede service, dienstverlening en goede informatievoorziening;
- het gaat consumenten steeds meer om het verhaal achter het product en steeds minder om het materiële aspect daarvan (authenticiteit).

4.2 Dagrecreatie

De belangrijkste landelijke en provinciale ontwikkelingen in de dagrecreatieve sector zijn:

- een stijging van het aantal dagtochten in de afgelopen jaren. De meest populaire dagtochten zijn wandelen en fietsen voor plezier, recreatief winkelen, bezoek aan bioscoop of theater, evenement, attractiepark, museum of tentoonstelling. Sportieve dagtochten (behalve paardrijden, vissen en schaatsen) nemen toe in aantal;
- het vrijetijdsgedrag tijdens dagtochten wordt gevarieerder, actiever, sportiever, educatiever en meer natuur- en cultuur(historisch)gericht;
- groeiende behoefte aan individuele sporten;
- groeiende belangstelling voor groepsdagarrangementen;
- groei watersport en toervaart. Dit toervaren is de laatste tijd veranderd. Het aantal vaaruren neemt af en het aantal recreatie-uren aan land neemt toe;

- stijging van het aantal bezoeken aan horeca, attracties en evenementen in Noord-Brabant.

4.3 Verblifsrecreatie

De belangrijkste landelijke ontwikkelingen in de verblifsrecreatieve sector zijn:

- stijging van het aantal vakanties in Nederland, zowel lange maar vooral korte vakanties. In 2003 zijn het aantal vakanties en vakantie-overnachtingen echter gedaald in Nederland en in Noord-Brabant;
- groeiemarkt is de verhuur van stacaravans, trekkershutten, chalets, appartementen en allerhande tussenvormen, jeugdherbergen, kamphuizen, kleinschalig kamperen bij boerenbedrijven en bed and breakfast. Vanwege de verschuiving van de vraag van grootschalig naar kleinschalig hebben met name kleinschalige, kwalitatief goede verblifsaccommodaties mogelijkheden;
- in het kader van korte vakanties is de belangstelling voor groepsaccommodaties het afgelopen jaren gegroeid. De groepsaccommodaties kunnen in de toekomst blijven groeien, indien zij zich gaan richten op de individualiseringstrend (kleinere groepen) en 'special interest-groepen' (arrangementen en thema's);
- er is beperkt perspectief voor nieuwe reguliere recreatiebedrijven (hotels, toeristisch kamperen, bungalows), tenzij onderscheidend, kwalitatief goed en/of gecombineerd met de zakelijke markt;
- de top 5 van logiesvormen voor binnenlandse vakanties was in 2002 op 1. zomerhuisje/tweede woning, op 2. caravan vast, op 3. caravan toeristisch, op 4. hotel/pension en op 5. tent toeristisch. De belangstelling voor het gebruik van de boot als logiesvorm tijdens een binnenlandse vakantie is toegenomen.

4.4 Economische ontwikkelingen

De bedrijfstak recreatie en toerisme is een belangrijke peiler van de Nederlandse economie. In 2002 is 31,6 miljard euro uitgegeven aan recreatie en toerisme (38,8 miljard euro inclusief de uitgaven aan duurzame recreatiegoederen en de uitgaven aan buitenlandse vakanties die in Nederland achterblijven). Recreatie en toerisme groeide de afgelopen 10 jaar flink met gemiddeld 4 % per jaar. In 2002 bood de bedrijfstak 450.000 arbeidsplaatsen en verdiende 3,7 % van het bruto nationaal product.

Met 3,2 miljard euro aan toeristische bestedingen heeft de provincie Noord-Brabant een aandeel van 12,3% in de totale toeristische bestedingen in Nederland. De toeristische werkgelegenheid in Noord-Brabant omvat 14,1% van de totale toeristische werkgelegenheid in Nederland. De 66.000 banen zijn goed voor 5,9% van de totale provinciale werkgelegenheid. De werkgelegenheid in deze sector is in de periode 1996-2001 flink gegroeid (17,7%) in Noord-Brabant.

De banengroei in de toeristische sector is de periode 1996-2001 in de gemeente Heusden tussen 0 en 20% en zorgt voor 7,5% tot 10% van de werkgelegenheid.

5 Ontwikkelingsvisie

5.1 Inleiding

De dragers van het toeristisch-recreatief product (de Vesting Heusden, het Land van Ooit en Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen) vormen een zeer belangrijk onderdeel van het toeristisch-recreatief product Heusden. Het aanbrengen van meer samenhang tussen deze pijlers is van belang. Ondermeer via een kwalitatief aantrekkelijk landschap met een goede recreatieve ontsluiting.

Bij de ontwikkeling van recreatie en toerisme in de gemeente Heusden wordt de nadruk gelegd op kleinschalige en goed inpasbare vormen van recreatie en toerisme, waarbij kwaliteit en verbetering van het product en het landschap voorop staat. Centraal hierbij staat het streven naar:

1. het vergroten van de recreatiemogelijkheden van de inwoners van de gemeente Heusden (verbreding);
2. het verlengen van de verblijfsduur van de recreant (bij voorkeur meerdaags);
3. spreiding van recreatie door de tijd (van weekend naar doordeweeks en hoogseizoen naar laagseizoen) en over de gemeente (van vesting en duinen meer naar aantrekkelijke omgeving in en om de dorpskernen).

Bovenstaand streven zal leiden tot meer toeristisch-recreatieve bestedingen in de gemeente en, als gevolg daarvan, meer werkgelegenheid. Om een te grote druk op het recreatiegebied te voorkomen is het streven met name gericht op het langer vasthouden van de bezoeker in het totale gebied en niet zozeer op de stijging van het bezoekersaantal. Massatoerisme wordt nadrukkelijk niet nagestreefd. Gekozen is voor een behoudende lijn.

5.2 Doelstellingen

Het toeristisch-recreatief beleid van de gemeente Heusden kan in negen doelstellingen worden samengevat. Vanuit het beleidsveld Recreatie en Toerisme zet de gemeente Heusden actief in op de doelen 1 tot en met 4. Deze doelen zijn dan ook de speerpunten van het toeristisch-recreatief beleid te noemen. Bij de doelen 5 tot en met 9 speelt de gemeente met haar beleidstaak Recreatie en Toerisme veelal een faciliterende, adviserende en toetsende rol. De doelstellingen zijn de volgende:

1. Het stimuleren van routegebonden vormen van recreatie in de gemeente Heusden, door middel van een uitgekiend netwerk van verbindingen;
2. Uitbreiding van de informatievoorziening en de promotionele activiteiten en verbetering van de samenwerking op dit terrein;
3. Samenwerking tussen verschillende betrokkenen binnen en buiten de gemeente Heusden;
4. Behoud en verbetering van de bereikbaarheid van voorzieningen;
5. Uitbreiding van de dagrecreatieve mogelijkheden in de gemeente Heusden, ondermeer door recreatieve ontwikkeling van de dorpskernen Vlijmen en Drunen;
6. Vergroting van en verscheidenheid in het verblijfsrecreatieve aanbod door uitbreiding van huidige en ontwikkelen van nieuwe voorzieningen;
7. Recreatieve ontwikkeling van de Vesting Heusden waarbij de leefbaarheid en de cultuurhistorische (belevings)waarde van de vesting worden gegarandeerd en verder worden vergroot;
8. Waarborgen van de toegankelijkheid van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen, rekening houdend met de draagkracht van het gebied;

9. Het themapark Land van Ooit mogelijkheden tot uitbreiding bieden en meer inbedden in het toeristisch-recreatief product van de gemeente Heusden.

Genoemde doelstellingen zijn uitgewerkt in bijlage 1.

5.3 Doelgroepen

De doelgroepen van het toeristisch-recreatief product in de gemeente Heusden zijn velerlei. In principe kan een onderscheid worden gemaakt naar:

- gemeentelijke inwoners;
- recreanten van buitenaf.

De gemeentelijke inzet vanuit het beleidsveld Recreatie en Toerisme richt zich op voorzieningen die zowel interessant zijn voor de inwoner als voor de toerist. Het beleid heeft geen betrekking op voorzieningen die enkel voor de eigen inwoner interessant is. Onder andere de beleidsvelden sport, kunst en cultuur en speel- en speelvoorzieningen en openbaar groen spelen hier een rol.

Gemeentelijke inwoners

De doelgroep is zeer divers en varieert van gezinnen met kinderen en jongeren tot senioren en kapitaalkrachtige veertigplussers. Zij stellen een aantrekkelijke goed leefbare woonomgeving op prijs met voor elk een gevarieerd aanbod aan recreatievoorzieningen:

- wandel- en fietsroutes vanuit de kern die via een veilige route naar het buitengebied leiden, de zogenaamde groene vingers;
- horecavoorzieningen in Vesting Heusden en het Nationaal Park;
- aantrekkelijk verblijfsklimaat in de verschillende dorpskernen;
- diverse dagrecreatieve voorzieningen zoals ATB-route, hondenlosloopgebieden, zwembaden, visplaatsen, oeverrecreatie etc.;
- lokaal georganiseerde (kunst- en culturele) evenementen, tentoonstellingen en exposities;
- paardrijden en mennen;
- watersportmogelijkheden;
- toeristische informatie- en verkooppunten.

De 'doordeweekse recreatie' komt veelal voor rekening van de inwoners.

Recreanten van buitenaf

Door de Vesting Heusden, Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen en Land van Ooit trekt de gemeente veel bezoekers van buitenaf aan. Zij komen veelal met een specifiek motief naar de gemeente. De belangrijkste thema's hierbij zijn:

- cultuurhistorie in vestingstadje;
- attracties in themapark;
- wandelen of fietsen in de natuur.

De doelgroepen voor de hierboven geformuleerde thema's zijn:

- gezinnen met kinderen;
- paren;
- (jong)senioren.

De uitdaging is deze doelgroepen binnen de drie thema's extra mogelijkheden te bieden. Op deze wijze kan de verblijfsduur worden verlengd en kunnen andere voorzieningen meeliften op het succes van de drie toeristische trekpleisters. 'Extra' recreatievoorzieningen die kunnen worden aangeboden, zijn ondermeer horecagelegenheden, openluchtwembad, kleinere musea, cultureel centrum en diverse attractieve elkweervoorzieningen.

5.4 Ontwikkelingszones

De geformuleerde doelstellingen en de doelgroepen hebben ruimtelijke implicaties. Deze gevolgen zijn niet identiek voor alle gebiedsdelen van de gemeente Heusden. Drie ontwikkelingszones worden onderscheiden, waarbij voor elke zone eigen strategieën (accenten) gelden. De zones zijn:

- Vesting Heusden en rivierlandschap (ten noorden van de kernen Elshout en Haarsteeg);
- Langstraat (verstedelijkingszone waaronder de kernen Vlijmen, Drunen, Elshout, Haarsteeg, Nieuwkuijk en Vliedberg);
- Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen (inclusief landelijk gebied ten zuiden van de verstedelijkingszone).

Hieronder wordt per zone een beeld geschetst van de ruimtelijke mogelijkheden voor recreatief medegebruik van de onderscheiden ontwikkelingszones. Vanzelfsprekend dient het recreatief medegebruik zich te verhouden binnen de kaders en richtlijnen van de leidende wet- en regelgeving.

Kaart 2 geeft een schets van de mogelijkheden van de ontwikkelingszones.

Vesting Heusden en rivierlandschap

Voor de Vesting Heusden zijn de ontwikkelingen met name gericht op kwaliteit van de voorzieningen voor inwoners en bezoekers. Cultuurtoerisme wordt bevorderd, gekoppeld aan een vriendelijk ontmoedigingsbeleid voor andere bezoekers. De nadruk ligt op kleinschalige bezienswaardigheden, verblijfsaccommodaties en evenementen. Spreiding van bezoek wordt nagestreefd: van weekend naar doordeweeks en van hoogseizoen naar laagseizoen. Dit valt bijvoorbeeld te bewerkstelligen door een positieve houding van de gemeente bij particulier initiatief tot realisatie van 'elkweervoorzieningen', stimulering van de ontwikkeling van een aantrekkelijk doordeweeks arrangementenaanbod en nadrukkelijke promotie van het aanbod in het laagseizoen.

Recreatie (wandelen en fietsen) in het landelijk gebied wordt bevorderd door verbetering van het netwerk en het ontwikkelen van meerdere, kleinere aantrekkingspunten cq. voorzieningen. Bijvoorbeeld (verblijfs)recreatie in het agrarisch gebied en recreatief medegebruik (bijvoorbeeld informatie en bezichtiging) van cultuurhistorische- en beeldbepalende landschapselementen. Hierbij dient aandacht te bestaan voor de relatie kernen/achterland met het water.

Verdere ontwikkeling van de toervaart op de (Bergsche) Maas wordt binnen de bestaande kaders in principe positief ervaren. Heusden kan als één van de poorten worden gezien naar een uitgebreid netwerk van vaarwegen in Noord-Brabant en Vlaanderen.

Langstraat

Voor dit deelgebied bestaan vooral kansen voor de zakelijk markt (hotels en goede horecavoorzieningen). In deze ontwikkelingszone staat met name het uitbreiden van (bestaande) voorzieningen en kindgerichte attracties centraal. Versterking van de recreatieve kwaliteiten (horeca en cultuurbeleving) van de dorpskernen ter opvang van de druk in andere gebiedsdelen is van belang.

De opvang en geleiding van bezoekers van buitenaf is een functie van deze zone. Een transterium aansluitend op goede noord-zuid-verbindingen, Land van Ooit, recreatieve routes en het aanbieden van een breed scala aan recreatievoorzieningen (sportief, cultureel, horeca) kunnen hier een invulling aan geven. Voor de cultuurhistorie geïnteresseerde recreant kan het Langstraatlint en slagenlandschap interessant zijn en blijven, mits de Langstraat haar typische karakter behoudt.

Loonse en Drunense Duinen

Ter bescherming van de natuur-, landschaps- en recreatiewaarden van Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen zal een gebied rondom het Drongelenskanaal als een bufferzone functioneren. Deze zone functioneert als uitloopgebied van Drunen (ten behoeve van kleinschalige dag- en verblijfsrecreatieve voorzieningen en outdooractiviteiten) en zorgt voor opvang van een deel van de recreatieve druk in het Nationaal Park.

Natuurontwikkeling leidt op termijn tot beperking van het recreatief medegebruik van (de directe omgeving van) de Roeivijver. Recreatieve activiteiten dienen zich immers te voegen binnen de kaders van de Ecologische Hoofdstructuur. Onder andere het Drongelenskanaal en de Roeivijver en directe omgeving maken deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur.

Voor het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen zelf ligt het accent van de recreatieve ontwikkeling op natuurgerichte recreatie, gecombineerd met een gezonde gebruik, waarbij de randen een intensievere zone vormen. Bij de zonering spelen de huidige horecavoorzieningen, de locatie van informatiezuilen en de routes een belangrijke rol. Toegankelijkheid van de duinen voor recreanten staat voorop.

Voor Giersbergen (voormalige kloosterhoeve uit de 13^e eeuw) staat een duurzame ontwikkeling, waarin natuur, landschap, landbouw, cultuurhistorie en recreatief medegebruik hand in hand gaan centraal. Bij uitbreiding van verblijfsrecreatie moet met name gedacht worden aan kleinschalige kwaliteitsvoorzieningen op boerderijen in de omgeving van het Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen.

De drie zones staan niet los van elkaar, maar moeten in samenhang worden beschouwd. Landschappelijke samenhang kan bijvoorbeeld bereikt worden door het aanwijzen van groene corridors en ecologische verbindingzones zoals de "Maas-Duin Passage". Dergelijke landschappelijke versterking kan tevens een "ontlastende" werking hebben op de recreatieve druk op bijvoorbeeld Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen. Ook kan verbetering van het openbaar vervoer in de lijn noord-zuid en een uitgebreid, gestructureerd routenetwerk bijdragen tot samenhang tussen de drie zones.

5.5 Organisatie en samenwerking

De realisatie van de voorgestane ontwikkelingen is gebaat bij een op recreatie en toerisme toegesneden organisatie, zowel binnen als buiten de gemeente Heusden. Dit heeft ondermeer betrekking op de structuur van de toeristische informatieverstrekking, de organisatie binnen de gemeente en intergemeentelijke (thematische) samenwerking.

Een sterk toeristisch bureau in de gemeente Heusden, die vooral front office-activiteiten uitvoert (op één hoofdlocatie en twee steunpunten) en daarnaast zorg draagt voor lokale productontwikkeling (arrangementen) en promotie, wordt van belang geacht. Tenminste tot en met 2006 vervult het Heusdens Bureau voor Toerisme deze taak.

De Regio VVV Noord-Oost Brabant en de Meierij en het Brabants Bureau voor Toerisme zetten zich met name in voor een sterke inbedding van Heusden in de toeristische regio. Activiteiten hebben betrekking op regionale productontwikkeling en promotie voor de landelijke en regionale markt. Tenminste tot en met 2006 heeft de Regio VVV enkel op projectbasis een rol voor de gemeente Heusden.

Een Platform Recreatie en Toerisme gemeente Heusden versterkt de organisatie binnen de gemeente Heusden en vergroot het draagvlak voor de in te zetten ontwikkelingen. Een structuur is geschapen waarbinnen overleg en samenwerking tussen diverse partijen in de gemeente plaatsvindt.

Het Overlegplatform Vesting Heusden richt zich op het managen van het spanningsveld tussen de toerist, de ondernemer, de lokale bevolking en de vestingstad met het culturele erfgoed.

Intergemeentelijke samenwerking vindt plaats rondom verschillende thema's, ondermeer via de Vereniging Nederlandse Vestingsteden, Overlegorgaan Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen en de Intergemeentelijke samenwerking regio 's-Hertogenbosch (tenminste tot en met medio 2006) en op ad hoc basis in andere samenstellingen.

6 ACTIEPLAN

6.1 Inleiding

De geformuleerde ontwikkelingsvisie voor recreatie en toerisme in de gemeente Heusden vormt aanleiding voor het nemen van diverse acties. De gemeente kan dit niet alleen uitvoeren. Samenwerking en afstemming op ondermeer het particulier initiatief is noodzakelijk. De verschillende betrokkenen hebben elk hun eigen rol in de toeristisch-recreatieve ontwikkeling.

In § 6.2 worden enkel te nemen maatregelen genoemd, waarin de gemeente (financieel) participeert.

Dit hoofdstuk is een samenvatting van bijlage 2. Deze bijlage geeft een uitgebreid overzicht van de te nemen maatregelen en acties door gemeente Heusden.

6.2 Meerjarenprogramma

Onderstaande tabel geeft een samenvattend overzicht van de (mede) door de gemeente Heusden (of derden ondersteund met financiële middelen van de gemeente Heusden) te nemen maatregelen die in de periode 2004 tot en met 2010 moeten worden genomen om de ontwikkelingsvisie daadwerkelijk te realiseren.

De vele maatregelen die worden voorgesteld kunnen niet allemaal tegelijk worden opgepakt. Dit is ondermeer afhankelijk van de aard en omvang van het project, financieel beslag, organisatie (onder andere de inzet van de ambtelijke capaciteit) en maatschappelijk draagvlak. De termijn waarop een maatregel wordt uitgevoerd is mede afhankelijk van het realiseringstraject.

Afhankelijk van de inzet van middelen (ambtelijke capaciteit en financiële middelen) worden de voorgestelde maatregelen in de periode 2004-2010 uitgevoerd. Het nemen van alle maatregelen is ambitieus, maar realistisch wanneer uit wordt gegaan van de beschikbaarheid van de volgende middelen in de periode 2004-2010:

- ambtelijke capaciteit op beleidsniveau: 0,8 fte per jaar (en aanvullend tot en met medio 2006 0,5 fte t.b.v. de regiotaak);
- ambtelijke capaciteit op ondersteunend niveau: 0,2 fte per jaar;
- een jaarlijks werkbudget van gemiddeld € 72.500,- per jaar en een éénmalige reserve van € 198.168,-.

In de tabel is per maatregel aangegeven in welke paragraaf van bijlage 2 de exacte omschrijving van de maatregel is te vinden. Tevens is aangegeven wanneer de maatregel naar verwachting wordt uitgevoerd en in welke mate de gemeente Heusden financieel of door middel van ambtelijke capaciteit bijdraagt aan realisatie van de maatregelen.

De financiële participatie kan een eenmalige bijdrage zijn in de projectkosten of een jaarlijkse bijdrage in de exploitatiekosten. De bijdrage houdt niet in dat de gemeente Heusden het gehele project financiert. In veel gevallen neemt de gemeente een deel van de financiering op zich. Ook investeringen van het bedrijfsleven en cofinanciering door bijvoorbeeld provincie kunnen noodzakelijk zijn voor de realisering van de projecten.

maatregel	zie bijlage §	termijn /jaartal	fin. bijdrage gem. R&T	claim op capaciteit EW&Z
themawandelroutes	2.2.1	p.m.	€ 6.807,-	-
financiering kijkkast	2.2.1	jaarlijks	€ 200,- p.j.	-
fietsknooppuntensysteem	2.2.2	2004-2006	€ 10.786,-	regiotaak
ATB-route	2.2.3	p.m.	€ 2.269,-	50 uur
kanovaarroute	2.2.4	p.m.	€ 4.538,-	regiotaak
opstellen beheer- en implementatieplan ondersteunende voorzieningen	2.2.5	2005-2007	-	100 uur + ⁴
opstellen communicatieplan	2.3.1	2004-2005	€ 9.075,-	100 uur + ⁵
subsidiering HBT	2.3.2	2004-2006 2006-2010	€ 30.000,- p.m.	25 uur p.j. p.m.
(tijdelijke) huisvesting HBT	2.3.2	2004-2005	€ 8.719,-	75 uur
inrichting HBT	2.3.2	2005	€ 25.000,-	25 uur
evaluatie rol HBT, Regio VVV en Intergemeentelijke samenwerking regio 's Hertogenbosch	2.3.2 + 2.3.3 + 2.4.5	begin 2005	-	regiotaak + 75 uur
bezoekerscentrum stadhuis Heusden	2.3.4	2004-2005 2006-2010	-	200 uur 50 uur p.j.
promotieprojecten	2.3.5	jaarlijks	p.m.	p.m.
informatiezuilen	2.3.6	2004-2005	€ 37.500,-	100 uur + ⁶
informatiepanelen Nationaal Park	2.3.6	2004-2005	€ 6.000,-	-
digitaal loket	2.3.6	jaarlijks	-	25 uur p.j.
Platform Recreatie en Toerisme	2.4.1	jaarlijks	-	50 uur p.j.
Overlegplatform Vesting Heusden	2.4.2	2004-2006	€ 1.700,- p.j.	100 uur p.j.

⁴ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling CCT (mede t.b.v. beheer en onderhoud)

⁵ Nader te bepalen capaciteit benodigd van cluster voorlichting

⁶ Nader te bepalen capaciteit benodigd van cluster voorlichting

Overlegorgaan Nationaal Park	2.4.3	jaarlijks	-	50 uur p.j.
Vereniging Nederlandse Vestingsteden	2.4.4	jaarlijks	€ 7.000,- p.j.	100 uur p.j.
Intergemeentelijke samenwerking R&T regio 's Hertogenbosch	2.4.5	2004-2006 2006-2010	€ 6.800,- p.j. p.m.	600 p.j. p.m.
incidentele samenwerking bij projecten	2.4.6.	p.m.	p.m.	p.m.
infrastructuur Giersbergen-Margriet	2.5.2	2005	€ 127.203,-	50 uur
parkeermaatregelen vesting	2.5.3	2004	€ 3.000,-	- ⁷
openbaar vervoer noord-zuid	2.5.4	2004-2005	-	50 uur + ⁸
accountmanager dag- en verblijfsrecreatie	2.6.1 + 2.7.1	jaarlijks	-	50 uur p.j.
subsidiering havenconcert	2.6.2	2004-2010	gem. € 715,- p.j	-
naleving WOR	2.7.2	jaarlijks	-	100 + ⁹
herschrijven kampeerbeleid	2.7.2	2005-2008	-	150 + ¹⁰
naleving WCPV	2.7.3	p.m.	-	p.m. + ¹¹
actualisatie beleidsnota Recreatie en Toerisme ¹²	2.11	2010	p.m.	300 uur

De vrijetijdsmarkt is zeer impulsief. Daarom is het raadzaam om naast deze concrete maatregelen in de urenbegroting en het werkbudget rekening te houden met zich plotseling voordoende zaken, waarop ingespeeld dient te worden. Hier kan met een vrij besteedbaar ongeoormerkt raambudget van financiële middelen en ambtelijke capaciteit op ingespeeld worden. Een dergelijk ongelabeld urenbudget is tevens noodzakelijk ten behoeve van (integraal) afstemmingsoverleg en om op de hoogte blijven van ontwikkelingen in / gerelateerd aan de sector. Wanneer er geen sprake is van een ongeoormerkt budget, dan kan niet flexibel gewerkt worden.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 5 oktober 2004,
De raad voornoemd,
de griffier, de voorzitter,

A.J. Emmen

drs. H.P.T.M. Willems

⁷ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling CCT

⁸ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling CCT

⁹ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling BoWo, BO, CCT, Milieu en handhaving

¹⁰ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling BoWo, BO, CCT, Milieu en handhaving

¹¹ Nader te bepalen capaciteit benodigd van afdeling BoWo, CCT, Milieu en handhaving

¹² Nader te bepalen capaciteit benodigd van diverse afdelingen

